

شیوه نامه اجرایی
خانواده و آموزش مشاغل ساده
دوره دوم متوسطه کار دانش خاص دانش آموزان
بانیازهای ویژه

معاونت برنامه ریزی آموزشی و توان بخشی

سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱

مقدمه

امروزه اهمیت آموزش های فنی و حرفه ای و تاثیر آن بر توسعه اقتصادی برکسی پوشیده نیست. تحول در ساماندهی این آموزش ها و هماهنگ سازی آن با دنیای کار از جمله تلاش های پیوسته ای است که باید اتفاق بیافتد.

در هیچ قلمرو آموزشی به اندازه آموزش های حرفه ای بر تدوین برنامه درسی مرتبط با نیازهای دانش آموز و جامعه و نتایج واقعی و اساسی آن تاکید نشده است برخلاف برنامه درسی علمی و آکادمیک، برنامه درسی فنی و حرفه ای بر نیازهای شغلی شناسایی شده در یک منطقه خاص مبتنی است. بنابراین توجیه برنامه درسی دانش آموزان با نیازهای ویژه از مجموعه مدرسه فراتر می رود و خانواده را دربر می گیرد. با توجه به اینکه خانواده بستری امن، مطمئن و اصلی برای سوق دادن افراد به سوی مهارت های مختلف است، این شیوه نامه جهت تسهیل آموزش مهارت ها و مشاغل ساده در بستر خانواده ارسال می گردد.

تعریف آموزش مشاغل ساده در بستر خانواده به دانش آموزان با نیاز های ویژه

از آنجا که در تعریف شغل به مجموعه ای یکپارچه از وظایف و فعالیت هایی که توسط یک فرد قابل انجام باشد، اشاره شده، افراد برای انجام هر شغل و کسب نتایج مطلوب نیازمند نگرش، دانش و مهارت های ویژه ای هستند لذا مشاغل ساده به آن دسته از مشاغل اطلاق می شود که دارای حداقل وظایف و پاره کارها است و یادگیری آن ساده می باشد و هدف غنی سازی آموزش های مهارتی و حرفه ای دانش آموزان و شرایط استفاده از بازارهای محلی، منطقه ای و اشتغال زا در آن پیش بینی شده است. (مانند حصیر بافی، آپاراتی، نانوایی، تعمیر دوچرخه و...)

روش آموزش مشاغل ساده در بستر خانواده یکی از روش های استفاده از همکاری خانواده ها برای آموزش حرفه به دانش آموزان است که بر اساس آن با استفاده از تجهیزات کارگاهی، مواد اولیه و نیروی انسانی خانواده ها، می توان آموزش های مهارتی را در فضای واقعی کار به دانش آموزان ارایه نمود.

ضرورت طرح "خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه"

به استناد بند ۸ ماده ۳ اساسنامه سازمان آموزش و پرورش استثنایی یکی از وظایف اصلی سازمان، برنامه ریزی به منظور آموزش حرفه ای دانش آموزان استثنایی بر اساس توانمندی جسمی و ذهنی آنان می باشد که زمینه را برای اشتغال آنان فراهم می سازد. لذا از سال ۱۳۸۶ دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیازهای ویژه در تمامی استان ها در حال اجرا می باشد و دانش آموزان را تحت پوشش قرار داده است. علی رغم توسعه کمی این آموزشگاه ها براساس گزارش های دریافتی، آمار اشتغال فارغ التحصیلان در دوره مذکور پایین بوده که این امر علاوه بر عوامل بیرونی مانند نگرش نامطلوب کارفرمایان به توانمندی این گروه از دانش آموزان، عدم استفاده از حق ۳٪ اشتغال آنها و... به عوامل درونی مانند عدم وجود نیروی انسانی مجرب برای آموزش در رشته های مورد نیاز، همسو نبودن برخی آموزش ها با نیاز های منطقه، کمبود اعتبارات

جهت تامین تجهیزات و مواد اولیه و... اشاره نمود. لذا به منظور افزایش اثر بخشی این دوره طرح "خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیازهای ویژه" ارائه می شود که با استفاده از آن امکان ارائه آموزش های حرفه ای متناسب با نیازهای منطقه میسر شده و استفاده از نیروهای مجرب و فضای کارگاه های دایر علاوه بر صرفه جویی در اعتبارات، موجب می شود این گروه از دانش آموزان بتوانند آموزش های خود را تا حد امکان در محیط های واقعی کار دریافت نمایند که این امر علاوه بر تقویت مهارت آنها موجب تعامل بیشتر با افراد جامعه، تعمیم آموخته ها و زمینه رشد اجتماعی ایشان را فراهم می سازد. از طرف دیگر موجب تغییر نگرش کارفرمایان نسبت به توانمندی این گروه و زمینه ساز تسهیل در روند اشتغال آنها در جامعه می شود.

با عنایت به موارد فوق و همچنین استناد به: بند ۱۴ وظایف اساسنامه سازمان آموزش و پرورش استثنایی (برنامه ریزی و تعیین ضوابط مربوط به نحوه مشارکت بخش خصوصی در آموزش و پرورش استثنایی و ترغیب آنان به این امر و اعمال نظارت لازم بر فعالیت آنان)

راهکار ۶-۱ سند تحول بنیادین (گسترش و تنوع دادن به حرف و مهارت های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب برنامه ریزی شده در همه دوره های تحصیلی و برای همه دانش آموزان)

راهکار ۲-۶ سند تحول بنیادین (تقویت و توسعه تعاملات نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی با جامعه و سایر دستگاه ها و نهادها از طریق گسترش ساختار تلفیقی و مسئله محور در ضمن طراحی و اجرای برنامه های درسی)

مدارس دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیازهای ویژه بر اساس مفاد این شیوه نامه آموزش درس انتخابی مشاغل ساده را اجرایی نمایند.

اهداف

- استفاده از امکانات خانواده ها و وابستگان درجه یک دانش آموزان به منظور کسب مهارت
- توسعه و گسترش فرهنگ کار و اشتغال در بستر خانواده
- تمرکز زدایی و کاهش نقش تصدی گری دولت در آموزش مهارتی
- ایجاد فرصت و افزایش دسترسی به مهارت های متناسب با سطح توانمندی دانش آموزان و همچنین بازار کار محلی
- افزایش قابلیت کارایی و اشتغال پذیری فارغ التحصیلان دوره دوم متوسطه کاردانش خاص با استفاده از توانایی بخش خصوصی
- تسهیل روند خودکفایی نسبی اقتصادی در فارغ التحصیلان
- ارتقا کیفیت زندگی دانش آموزان با نیازهای ویژه از طریق برقراری ارتباط معنادار با محیط واقعی کار
- رشد رفتارهای وابسته به شغل از طریق دریافت آموزش در محیط واقعی (نزدیک شدن محیط آموزش به محیط کار)
- تغییر نگرش والدین نسبت به توانمندی دانش آموزان

مزایای استفاده از طرح "خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه"

از آنجا که یکی از اصول اساسی در آموزش های حرفه ای، آموزش های مهارتی مبتنی بر نیاز های شغلی شناسایی شده در منطقه می باشد، مشارکت خانواده ها در ارائه آموزش های مهارتی موجب ارتقا کیفیت آموزش می شود و مزایای زیر را به دنبال دارد:

- ✓ بهره مندی از توانایی خانواده های با صلاحیت در آموزش حرفه
- ✓ استفاده از تسهیلات برون مدرسه ای
- ✓ صرفه جویی در اعتبارات
- ✓ افزایش فرصت اشتغال برای دانش آموزان با نیاز ویژه
- ✓ دستیابی دانش آموزان به معیار های اصلی آموزش حرفه ای از قبیل توانایی فنی و مهارت های غیر فنی متناسب با نیاز های شغل
- ✓ نهادینه کردن فرهنگ همکاری های چند جانبه در آموزش های مهارتی
- ✓ استفاده از امکانات خانواده ها به منظور آموزش مهارت های حرفه ای
- ✓ دستیابی به مشاغل ساده زودبازده

سازماندهی اجرایی

"طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه" علاوه بر اهداف آموزشی، دارای ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است، لذا باید موجبات همکاری مؤثر همه گروه های ذینفع در تمامی مراحل برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی فراهم شود تا هر یک از گروه ها از طریق شناخت دقیق نقش و وظایف خود، ضمن ایجاد توافق جمعی، به اهداف و منابع مورد نظر خود دست یابند. بر همین اساس به منظور سازماندهی مطلوب این طرح، وظایف اداره آموزش و پرورش استثنایی استان و مدارس مجری طرح به شرح زیر می باشد:

وظایف اداره آموزش و پرورش استثنایی:

- تشکیل شورای آموزش مشاغل ساده (رئیس اداره آموزش و پرورش استثنایی استان، کارشناس مسئول آموزش استثنایی، دو نفر از مدیران مدارس دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیاز های ویژه به انتخاب کارشناس مسئول آموزش اداره آموزش و پرورش استثنایی استان، کارشناس آموزش دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیاز های ویژه استان، نماینده انجمن اولیا و مربیان استان و فرد صاحب نظر و با صلاحیت در زمینه مشاغل ساده بومی)
- برنامه ریزی به منظور اطلاع رسانی به خانواده ها و جلب همکاری آنها در اجرای « طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه »

- ایجاد پایگاه اطلاعات به منظور شناسایی، جذب و هدایت خانواده های واجد شرایط به مدارس دوره دوم متوسطه
کاردانش خاص
- نظارت بر اجرای طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه
- برنامه ریزی به منظور فراهم کردن بستر توسعه طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه از طریق آموزش و ایجاد آمادگی لازم در مدیران مدارس دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیاز های ویژه
- شناسائی موانع همکاری خانواده ها در اجرای "طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه" و اقدام در جهت رفع موانع
- ارایه گزارش از نحوه و دستاوردهای طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه به سازمان آموزش و پرورش استثنایی

وظایف مدرسه :

- شورای مدرسه به استناد بند ۱۳ آیین نامه اجرایی مدارس با رعایت موارد زیر به منظور ارائه آموزش های حرفه ای در که مدارس متوسطه کاردانش خاص اقدام نماید :
- بررسی شرایط واحدهای تولیدی و خدماتی بستگان درجه یک دانش آموز (پدر، مادر، برادر و خواهر) در اجرای «طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه»
- انتخاب واحدهای واجد شرایط و معرفی آنها به اداره آموزش و پرورش استثنایی استان
- برگزاری کارگاه آموزشی برای آموزش دهندگان این درس در خصوص نحوه آموزش به دانش آموزان با نیاز های ویژه
- نظارت بر اجرای آموزش درس مشاغل ساده

ویژگی های واحدهای تولیدی - خدماتی واجد شرایط « طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده به دانش آموزان با نیاز های ویژه »

۱. نوع فعالیت دانش آموز در واحد تولیدی یا خدماتی باید مرتبط و متناسب با توانایی او باشد.
۲. مسئول واحد تولیدی یا خدماتی از بستگان درجه یک دانش آموز باشد.
۳. واحد تولیدی یا خدماتی باید دارای پروانه و مجوزهای لازم باشد.

برنامه آموزشی

برنامه آموزشی طرح مذکور بر اساس موارد زیر تنظیم خواهد شد:

- درس مشاغل ساده یک درس انتخابی است که به صورت ۳ واحد (۳ ساعت آموزشی) در برنامه هفتگی مدارس دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش آموزان با نیاز های ویژه ارایه می شود.

تبصره: به منظور آموزش بهینه درس مشاغل ساده مدیران مدارس برنامه ی هفتگی را به گونه ای تنظیم نمایند که این درس به صورت یک هفته درمیان (۶ساعت آموزشی) به دانش آموزان ارائه گردد.

- پس از انتخاب درس مشاغل ساده برای دانش آموزان مدرسه هر کدام از دانش آموزان واجدالشرايط می توانند آموزش این درس را در فضای کاری پیش بینی شده به صورت استاد شاگردی فراگیرند.
- دانش آموزانی که واجد شرایط طرح مذکور نمی باشند، توسط دبیر این درس یک شغل ساده را انتخاب و در محیط کارگاهی مدرسه آموزش می بینند.
- نظارت بر روند آموزش مشاغل ساده توسط مدیر/ معاون آموزشی مدرسه به صورت بازدید دوره ای انجام می شود.
- اخذ رضایت نامه از والدین برای دانش آموزان مشمول طرح خانواده و آموزش مشاغل ساده و ثبت در پرونده تحصیلی آنان الزامی است.
- ارزشیابی این درس ۲۰ نمره ای و فرآیند محورا ست که در طول سال تحصیلی انجام می شود، لذا ارزشیابی پایانی ندارد.
- نمره ارزشیابی دانش آموزان توسط آموزش دهنده و ناظر به ترتیب به صورت ۱۰ نمره از سوی آموزش دهنده (براساس کاربرگ پیوستی) و ۱۰ نمره توسط ناظر (مدیر/ معاون آموزشی) ثبت می گردد.
- در ارزشیابی دانش آموزان علاوه بر در نظر گرفتن استاندارد عملکرد، باید به اخلاق حرفه ای دانش آموزان نیز توجه کرد.
- در روند ارزشیابی، باید از حصول اهداف مهارتی و نگرشی با توجه به توانمندی دانش آموز اطمینان حاصل شود.

((کاربرگ ارزیابی درس مشاغل ساده))

نام شغل:

نام و نام خانوادگی دانش آموز رشته پایه

ردیف	گویه های ارزشیابی	به طور مستقل انجام می دهد. (۷-۱۰)	با حمایت انجام می دهد. (۴-۷)	نیاز به تلاش بیشتر دارد. (۱-۴)
۱	به موقع در محیط کارگاه حاضر شده و پس از پایان ساعت کار خارج می شود.			
۲	مسئولیت های محوله را به درستی اجرا می کند.			
۳	مراحل انجام کارهای محوله را به ترتیب انجام می دهد.			
۴	نحوه استفاده صحیح از ابزار، وسایل و دستگاه های کارگاه را می داند.			
۵	لوازم و تجهیزات کارگاه را پس از استفاده تمیز و در محل مناسب خود قرار می دهد.			
۶	برای امانت دادن وسایل کارگاه به دیگران از مسئول آن اجازه می گیرد.			
۷	نظم و انضباط را در محیط کارگاه رعایت می کند.			
۸	بهداشت فردی را در محیط کارگاه رعایت می کند.			
۹	در انجام کارهای محوله نکات ایمنی را رعایت می کند.			
۱۰	هنگام فروش محصول یا خدمات ارتباط کلامی صحیح ، با مشتری برقرار می کند.			
۱۱	در محیط کارگاه از انجام شوخی های نابجا پرهیز می کند.			
۱۲	پس از پایان فعالیت های خود، کارگاه را نظافت می کند.			

نمره دانش آموز: نام و نام خانوادگی آموزش دهنده: تاریخ: امضا:

نمره دانش آموز: نام و نام خانوادگی ناظر (مدیر/معاون): تاریخ: امضا: